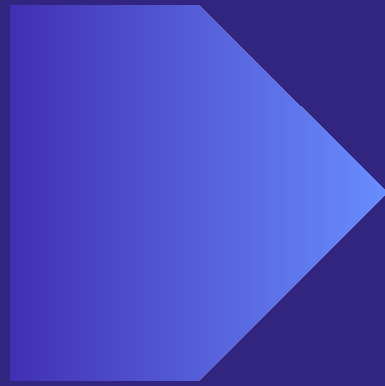

ТЕМА 1. ЖАРАНДЫК ИДЕНТТУУЛУКТУН ТЕОРИЯЛЫК НЕГИЗДЕРИ

Окутуучу:

БОЛПОНОВА А.Б. тарых илимдеринин доктору, "мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу" кафедрасынын профессору КРПМБА

Милдеттер

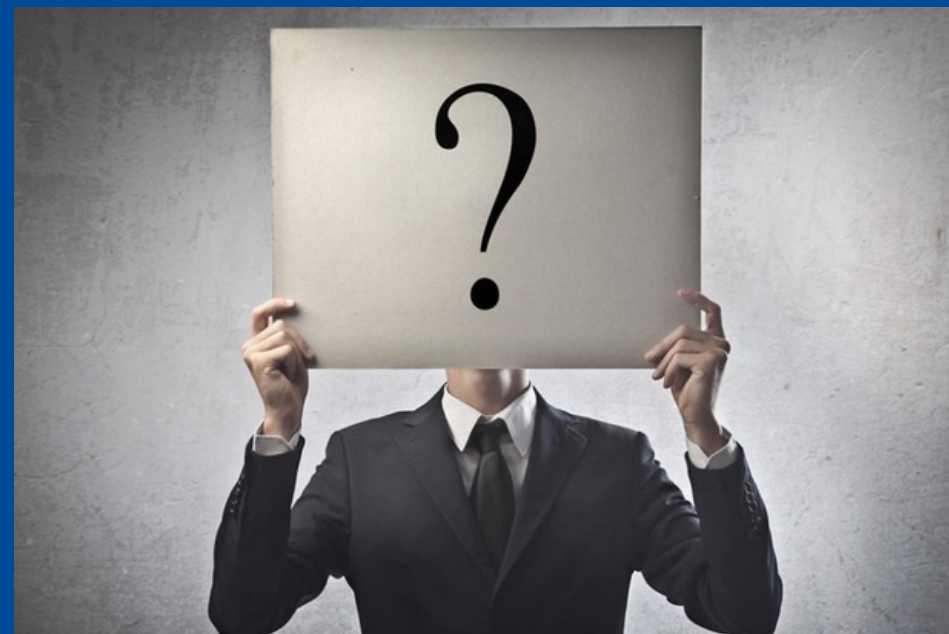
Биз эмнени үйрөнөбүз:

1. Иденттүүлүк түшүнүгү жана мазмуну, анын түрлөрү.
2. Жарандык иденттүүлүк: анын мазмуну, функциялары, структурасы жана моделдери.
3. Жарандык иденттүүлүктүн калыптанышынын факторлору

1.1. ИДЕНТТҮҮЛҮК ТҮШҮНҮГҮ, МАЗМУНУ ЖАНА АНЫН ТҮРЛӨРҮ

Мен киммин? Биз кимбиз? Иденттүүлүк деген эмне? Иденттүүлүктүн түрлөрү

1-суроо: Мен киммин?

Жооп: Менин атым

.....

2-Суроо

Өзүңүздү ким менен аныктайсыз?

Өзүңүздү кантип аныктайсыз?

Апама, эжеме окшош.

Атама окшош.

10%

Трамп, Иванка

7%

Ковальчук, Диана Сергеевна

3-Суроо

**Идентификациянын
кандай түрлөрүн
колдоносуз?**

**Жооп: Кесиби, коомдогу
социалдык абалы, чоң-кичине
үй-бүлөдөгү ээлеген орду**

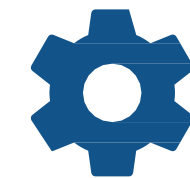

ИДЕНТИФИКАЦИЯ

(латын тилинен которгондо "ошол эле") - бул адамдын психикасынын касиети, бул адамдын белгилүү бир топко, коомго таандык болуу сезими.

ИДЕНТИФИКАЦИЯНЫН ТҮРЛӨРҮ

идентификациялардын бардык жыйындысы төмөнкүлөргө бөлүнөт:

социалдык иденттуулүктүн ар кандай түрлөрүн айырмалаңыз:

КЕСИПТИК

ЭТНИКАЛЫК

ДИНИЙ

АЙМАКТЫК

САЯСИЙ

ТИЛДИК

МАДАНИЯТТАР АРАЛЫК

ЖАШЫ

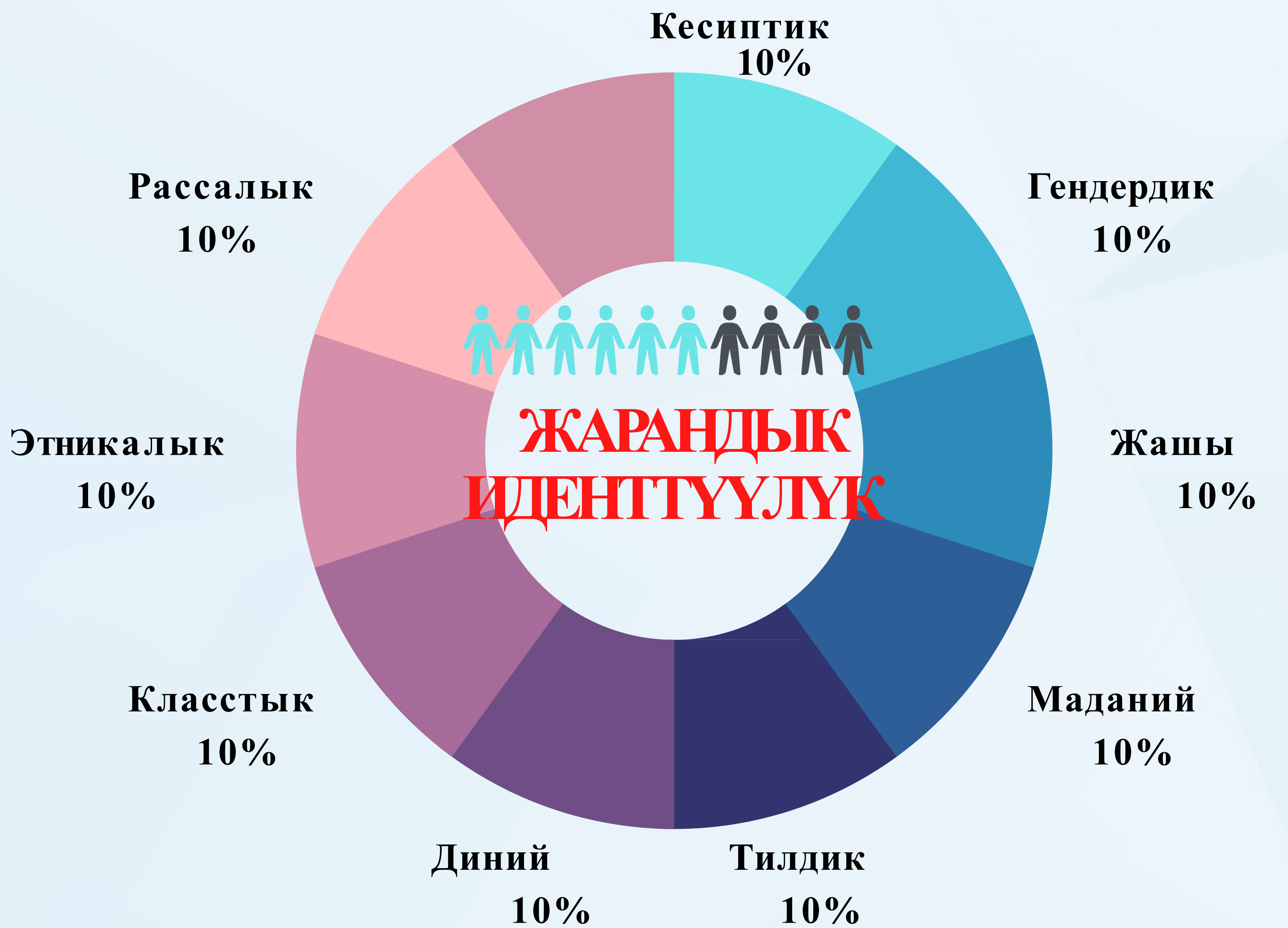
Гендердик

КЛАССЫК

РАССАЛЫК

**1.2. Жарандык иденттүүлүк:
анын түзүлүшү, мазмуну,
функциялары жана
моделдери
Фокус: Жарандык
иденттүүлүктүн моделдери,
патриотизм**

Жарандык иденттүүлүк – жарандык коомго жамааттык субъект катары аракеттенүүгө мүмкүндүк берүүчү, тигил же бул мамлекеттин жарандарынын коомчулугуна таандык болуу сезими.

«Жарандык иденттүүлүк» түшүнүгү төмөнкү түшүнүктөр менен тыгыз байланышта:

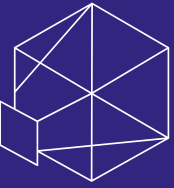
«Улут»,
«Жарандык»
«патриотизм»

Инсандын жарандык бирдейлигинин конструкциясы азыркы илимде улуттук аң-сезимге: жалпы жарандык, Мамлекеттик, улуттук, мамлекеттик-жарандык бирдейликке байланышкан жакын түшүнүктөр аркылуу иштелип чыгат.

Азыркы учурда ата мекендик жана чет өлкөлүк этнологдордун арасында этностукту изилдөөдө негизги ыкмалар калыптанган: примордиализм, конструктивизм жана инструментализм.

Бирок, учурда изилдөөчүлөрдүн басымдуу көпчүлүгү интеграцияланган мамиле деп аталган ыкманы карманышат.

Этностук изилдөө ыкмалары

- 01 **ПРИМОРДИАЛИЗМ** (латын тилинен которгондо “баштапкы”, “байыркы”.)
маданий жактан айырмаланган жана социалдык топторду адамдардын баштапкы, милдеттүү жана жалпы бирикмеси катары кароо.

- 04 **Интегралдык мамиле-бардык мурунку моделдерди бириктирет**

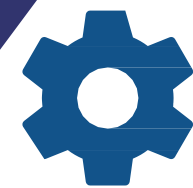
- 02 **КОНСТРУКТИВИЗМ**

мамиле иденттүүлүктүн көптүгүнүн, тигил же бул субъекттерге керек болгон инсандыкты куруу жана өзгөртүү мүмкүнчүлүгүнөн келип чыгат

- 03 **ИНСТРУМЕНТАЛИЗМ—**

илимий түшүнүктөрдү, теорияларды жана гипотезаларды адамдын жаратылыш жана коом менен өз ара аракеттенүүсүнө багыт берүү үчүн керектүү курал катары карайт

Жарандык

Жарандык руханий жана адеп-ахлактык түшүнүк болуп саналат.

Жарандык критерийи-адамдын социалдык жана табигый дүйнөгө болгон бирдиктүү мамилеси, жеке жана коомдук кызыкчылыктардын тең салмактуулугун орнотуу мүмкүнчүлүгү.

Белгилей кетүүчү нерсе, жарандык иденттүүлүк жарандардын саясий жамааттары менен идентификацияны негиз катары алат. Ал көп маданияттуу жана көп улуттуу билим катары чыгат.

Патриотизм

- Патриотизм Жарандык иденттүүлүктүн негизги социалдык-психологиялык компоненти катары көрүнөт.
- Патриотизм өз элинин алдындагы жарандык милдеттерин жана парзын абийирдүү аткарууда, өз өлкөсүнүн тарыхый өткөнүн урматтоодо, өз мекендештеринин жетишкендиктери менен сыймыктанууда, өз мамлекетинин ар-намысын жана кадыр-баркын коргоого умтулуудан көрүнөт.
- Адамдын бул өлкөгө, социалдык чөйрөгө таандыктыгын билдирүү менен патриоттуулук идеясы адамда аң-сезимди жана алар менен биригүү сезимин калыптандырат, улуттун биримдигин түшүнүүгө, анын тарыхый өнүгүшүнүн уникалдуулугун жана баалуулугун түшүнүүгө, өз алдынчалыгын жана маданиятын сактоого өбөлгө түзөт.
- Патриотизм коомдук жана мамлекеттик курулуштун идеологиялык негизинин бир түрү, анын турмушка жарамдуулугун моралдык-саясий жактан колдоо болуп саналат.

Талкууга Кейс. Луиза жөнүндө сюжет

Кейс 1 боюнча суроолор.

1.Сиз кандай ойлойсуз, ал «Кыргызстан менин жүрөгүмдө калды» деген сөз менен эмнени айткысы келгенин?

2.Ал өзүнүн "жарандык мамилесин" идентификациялоодо аныктады деп айтууга болобу ?

Электронная ссылка на видеосюжет

•<https://www.facebook.com/100003388339373/videos/773956560284130/>

1.3. ЖАРАНДЫК ИДЕНТТҮҮЛҮКТҮ КАЛЫПТАНДЫРУУ ФАКТОРЛОРУ

Фокус: жалпы тарыхый өткөн жана
маданият, өзүн-өзү билүү, тил

Жарандык иденттүүлүк жарандардын саясий жамааттары менен идентификацияга негизделет

Жарандык руханий жана адеп-ахлактык түшүнүк болуп саналат

Жарандык иденттүүлүктү калыптандыруу жана сактоо факторлорунун ичинен эн маанилүүсү:

1) жалпы тарыхый өткөн (жалпы тагдыр), бул жалпылыктын тамырлашын жана мыйзамдаштыруусун, кайра жаратуу . мен мифтерде, уламыштарда жана символдордо;

2) Жарандык коомдоштуктун аталышы;

3) баарлашуу каражаты жана жалпы маанилерди жана баалуулуктарды иштеп чыгуунун шарты болгон жалпы тил;

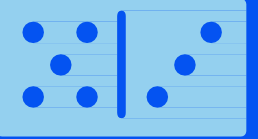
4) жалпы маданият (саясий, укуктук, экономикалык) жалпы жашоонун белгилүү бир тажрыйбасына негизделген, жамааттын ичиндеги мамилелердин жана анын институционалдык түзүлүшүнүн негизги принциптерин белгилеген;

5) бул жамааттын биргелешкен эмоционалдык абалын, айрыкча чыныгы саясий иш-аракеттерге байланыштуу тажрыйбасы.

- ▶ 1. Идентификация-бул адамдын психикасынын ал үчүн тигил же бул маанилүү топко же жамаатка таандык экендигин элестетүү ыкмасын концентрацияланган түрдө билдирүү касиети.
- ▶ 2. Жарандык иденттүүлүк – жарандык коомго жамааттык субъект катары аракеттенүүгө мүмкүндүк берүүчү, тигил же бул мамлекеттин жарандарынын коомчулугуна таандык болуу сезими.
- ▶ 3. «Жарандык иденттүүлүк» түшүнүгү төмөнкү түшүнүктөр менен тыгыз байланышта: улут, жарандык, патриотизм
- ▶ 4. Жарандык иденттүүлүктү калыптандыруу жана сактоо факторлорунун ичинен эң маанилүүсү:жалпы тарыхый өткөн өзү жарандык жамааттын аталышы; жалпы тил, жалпы маданият бул жамааттын биргелешкен эмоционалдык абалды, айрыкча чыныгы саясий иш-аракеттерге байланыштуу тажрыйбасы.

Тыянактар

Жаңы терминдер жана түшүнүктөр

Иденттүүлүк

Этникалык иденттүүлүк

Улуттук (жарандык)

Примордиализм

Этноцентризм

Конструктивизм

Инструментализм

Диний иденттүүлүк

**Жарандык
иденттүүлүк**

Маданий иденттүүлүк

Социалдык иденттүүлүк

Гендердик иденттүүлүк

Саясий иденттүүлүк

Контролдук суроолор

- ▶ 1. Иденттүүлүккө аныктоо берүү.
- ▶ 2. Иденттүүлүктүн кандай түрлөрүн атасаңыз болот?
- ▶ 3. Этникалык иденттүүлүктү аныктаңыз. Ал жарандык иденттүүлүктөн эмнеси менен айырмаланат?
- ▶ 4. Жарандык иденттүүлүктү аныктаңыз. Эмне үчүн мамлекеттик-жарандык, улуттук жарандык иденттүүлүк жарандык иденттүүлүк менен байланышкан?
- ▶ 5. Патриотизм деген эмне? Жарандык иденттүүлүктү калыптандырууда патриотизм кандай роль ойнойт?
- ▶ 6. Этникалык иденттүүлүктү изилдөөдө илимий ыкмалардын ортосунда кандай айырма бар: примордиализм конструктивизмден, инструментализм конструктивизмден?
- ▶ 7. Эмне үчүн мамлекеттер эгемендикке ээ болгон мезгилде улуттук иденттүүлүктүн негизги вектору болгон?
- ▶ 8. Кыргыз Республикасында жарандык бирдейлик саясатынын калыптануу жана өнүгүү этаптарын тизмектеңиз.
- ▶ 9. Кыргызстандын бирдиктүү элинин бирикмеси катары кандай баалуулуктар көтөрүлдү/ сунушталды
- ▶ 10. Эмне үчүн жарандык иденттүүлүк Кыргыз жараны деп аталат.

Суроолорго
жоопторду
электрондук почтага
жөнөтүү керек

Кейс 1. "Жарандык иденттүүлүк жана патриоттук сезим"

Максат: жарандык иденттүүлүктү калыптандырууда патриотизмдин ролун аныктоо

Тапшырма. Төмөнкү видео сюжеттерди карап чыгыңыз:

1) Мен улутум боюнча азербайжанмын, бирок жүрөгүм - кыргыз <https://www.youtube.com/watch?v=HRoKUQkgrZs>

2) «Улакчы Андрей» <https://www.youtube.com/watch?v=Vlctcfilzow>

3) "Биз жөнүндө: кыргыздар" <https://www.youtube.com/watch?v=BKTIn-Sorms>

Видеосюжеттерге суроолор:

- 1. "Жарандык иденттүүлүктүн" кандай аныктамасын бересиз?*
- 2. Жарандык иденттүүлүк көп деңгээлдүү түшүнүк деп айтууга болобу?*
- 3. Жарандык иденттүүлүктү башка түрлөрдөн эмне айырмалап турат өзгөчөлүктөрү?*
- 4. №1-2-3 видеолорду көргөндө кандай сезимдерди жаратат?*
- 5. Жарандык иденттүүлүктө патриотизмдин ролу жана мааниси кандай?*

Колдонулган адабияттар

1. Болпонова А.Б. История и эволюция клановой системы в политических процессах кыргызского общества (XIX-XXI вв). – Бишкек, 2013 . -284 с.
2. Джунушалиев Дж., Плоских В. Трайбализм и проблемы развития Кыргызстана// Центральная Азия и Кавказ. – 2000, - №3(9). – С.146-155.
3. Джусупбеков А. Основные уровни этнической идентичностиномадов: социально-философский анализ. Бишкек - 2010
4. Исаев К. Особенности идентичности жителей постсоветского Кыргызстана//Социологические исследования. – 2009. – №5. С.91-94.
5. Идентичность: Личность, общество, политика. Энциклопедическое издание / Отв. ред. И.С. Семенов / ИМЭМО РАН. М: Издательство «Весь Мир», 2017. С. 171–183.
6. Психология Я и защитные механизмы / З. Фрейд. – М., 1993
7. Сеитбаев Б. Политическая элита и трайбализм. Специальность Диссертация на соискание ученой степени канд. философских наук. - Бишкек
8. Тишков В.А. Усложняющее разнообразие: как его понимать и упорядочить. – Культурная сложность современных наций. Отв. ред. В.А. Тишков, Е.И. Филиппова. М.: Политическая энциклопедия. С. 7-18.
9. Торогельдиева Б. М. Формирование гражданской идентичностиполиэтническом кыргызстанском обществе// Развитие территорий.- 2017.-№ 1(7).- С.12-16.
10. У Истоков кыргызской национальной государственности/Ред.:Т.К. Койчурев и.д.-Бишкек:Илим,1996.-384 с.
11. Фрейд З. Психология масс и анализ человеческого “Я” [Электронный ресурс] / З. Фрейд. - С. 53-57.
12. Хантингтон С. Кто мы? Вызовы американской национальной идентичности / С. Хантингтон.– М.: ТРАНЗИТКНИГА, 2004. – 635 с.
13. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис: Пер. с англ./ Общ. ред. И предисл. Толстых А. В. - М.: Издательская группа «Прогресс», 1996. – 344 с.
14. Этносоциальные и этнокультурные процессы в Центральной Азии: история и современность – Б.:Илим,2010.-428 с.